

DREPTURILE OMULUI ÎN ADMINISTRAREA JUSTIȚIEI. ROLUL INSTITUȚIEI PROCURORULUI

TUDOR GRIGORAȘ*

ABSTRACT

The history of the establishment of the Public Ministry is the result of a long process. Its origin is found in French law, in the so-called "the king's prosecutors" from the 14th century, who were appointed to defend the interests of the king and the state. The institution was later developed and expanded in all states.

In a democratic society the prosecutor's institution has an important role, it represents the public authority which, in the name of society and of public interest ensures the law enforcement when the breach of law triggers a criminal sanction, taking into account both human rights and the effectiveness of criminal justice.

Keywords: public prosecutors, independence, criminal justice, criminal sanction

RÉSUMÉ

L'histoire de la création du Ministère public est le résultat d'un long processus. Son origine se trouve dans la loi française, la soi-disant "les procureurs du roi" à partir du XIVe siècle, désigné pour défendre les intérêts du roi et de l'état. L'institution a ensuite été développée et étendue dans tous les États.

Dans une société démocratique, l'institution du procureur a un rôle important, il est l'autorité publique qui, au nom de la société et de l'intérêt public assure l'application de la loi, lorsque la violation d'une sanction pénale, en tenant compte à la fois de les droits des l'homme et de l'efficacité de la justice pénale.

Mots-clés: parquets, les procureurs, l'indépendance, la justice pénale, de sanction pénale

I. Elemente introductive. Istoricul instituției Ministerului Public este rezultatul unui îndelungat proces. Originea sa se regăsește în dreptul francez, în așa numiții „les procureurs du roi”¹ din secolul XIV, instituți „pentru a apăra interesele regelui și ale statului”. Inițial, procurorii urmăreau mai mult interese fiscale, prin încasarea amenzilor și confiscărilor pe seama tezaurului regal. Ulterior, și-au limitat atribuțiile la urmărirea infracțiunilor și susținerea acuzării. Instituția procurorului a primit o organizare mai completă prin ordonanțele franceze din anii 1552, 1553 și 1586. În anul 1790, o lege de organizare a Justiției definea Ministerul Public ca fiind „o magistratură specială, stabilită pe lângă unele instanțe judecătorești, în scopul de a reprezenta societatea și, în numele acesteia, de a veghea ca în activitatea de judecată să se aplice dispozițiile legale de ordine publică și de a se face să se execute hotărârile pronunțate”.

Instituția Ministerului Public s-a extins treptat în toate țările², astfel încât astăzi se vorbește de „ministère public” în Belgia, în Luxembourg, în statele francofone din Africa, de „publico ministero” în Italia, de „ministerio

fiscal” în Spania, de „Staatsanwalt” în Germania, de „Statsadvokat” în Danemarca, de „Lord Advocate” în Scoția, de „Director of public prosecution” în Irlanda, de „attorneys” în Statele Unite (district attorneys la nivelul statelor și United States attorneys la nivel federal), de „procureurs généraux” în Canada, de „Crown Prosecution Service” (CPS) în Anglia și în Țara Galilor.

În dreptul românesc, Ministerul Public a fost introdus, pentru prima dată, prin Regulamentul Organic din 1832 (în Muntenia) și prin Legea din 26 martie 1862 (în Moldova), culminând cu Codul de procedură penală din anul 1936, revăzut și republicat în anul 1948 și supus, în decursul timpului, unor substanțiale modificări, care a înlocuit la rândul său, Codicele de procedură criminală, promulgat și publicat în M. Of. nr. 269 din 2 decembrie 1864, elaborat sub influența directă a Codului de instrucție criminală francez din anul 1810.

Instituția Ministerului Public este consacrată ca atare odată cu reforma judecătorească a lui Alexandru Ioan Cuza, prin Legea din 9 iulie 1865, și dezvoltată ulterior prin legile de organizare judecătorească.

II. Instituția procurorului reflectată în legislația națională. În dreptul pozitiv, organizarea și atribuțiile Ministerului Public sunt reglementate prin Legea nr. 304/2004, în

* Cercetător științific.

¹ A se vedea **Gheorghică Mateuț**, *Statutul procurorului în legislația română. Istoric, actualitate, tendințe*, Univ. Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, 2007.

² Ibidem.

concordanță cu art. 131 din Constituția României³ care prevede că rolul acestuia este de a reprezenta interesele generale ale societății și de a apăra ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor⁴.

În literatura de specialitate⁵ este acreditată ideea că noțiunea de Minister Public „desemnează de regulă ansamblul constituit dintr-o ierarhie a agenților statului, numiți procurori, care, în calitate de reprezentanți ai societății și ai statului, sunt împuterniciți, în principal, să descopere încălcările legii penale, să sesizeze instanțele judecătorești competente și să susțină în fața acestora acuzația, în vederea sancționării celor vinovați”.

Potrivit art. 62 din Legea nr. 304/2004, Ministerul Public își exercită atribuțiile în temeiul legii și este condus de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție; parchetele sunt independente în raporturile cu instanțele judecătorești și celelalte autorități publice, iar procurorii își desfășoară activitatea cu respectarea unui set de principii – al legalității, imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției.

În temeiul art. 63 din Legea nr. 304/2004⁶, Ministerul Public exercită, prin procurori, următoarele atribuții:

a) efectuează urmărirea penală în cazurile și în condițiile prevăzute de lege și participă, potrivit legii, la soluționarea conflictelor prin mijloace alternative;

b) conduce și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, conduce și controlează activitatea altor organe de cercetare penală;

c) sesizează instanțele judecătorești pentru judecarea cauzelor penale, potrivit legii;

d) exercită acțiunea civilă, în cazurile prevăzute de lege;

e) participă, în condițiile legii, la ședințele de judecată;

³ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Constitutional Law in Romania*, Wolters Kluwer, The Netherlands, 2013, pp. 83-84; **Irina Moroianu Zlătescu**, **Ana Lăbuș**, *Human Rights. A dynamic and evolving process*, Ed. Prouniversitaria, București, 2015, pp. 207-245.

⁴ A se vedea **Gavril Iosif Chiuzbaian**, *Sistemul puterii judecătorești*, Ed. Continent XXI, București, 2002, p. 141.

⁵ A se vedea **M. Ruja**, *Natura juridică a Ministerului Public*, Revista Dreptul nr. 4/1995, pp. 45-47.

⁶ Publicată în M Of., I, nr. 576 din 29 iunie 2004.

f) exercită căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești, în condițiile prevăzute de lege;

g) apără drepturile și interesele legitime ale minorilor, ale persoanelor puse sub interdicție, ale dispăruților și ale altor persoane, în condițiile legii;

h) acționează pentru prevenirea și combaterea criminalității, sub coordonarea ministrului justiției, pentru realizarea unitară a politicii penale a statului;

i) studiază cauzele care generează sau favorizează criminalitatea, elaborează și prezintă ministrului justiției propuneri în vederea eliminării acestora, precum și pentru perfecționarea legislației în domeniu;

j) exercită orice alte atribuții prevăzute de lege.

Potrivit Titlului III al Legii nr. 304/2004, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție coordonează activitatea parchetelor din subordine, îndeplinește atribuțiile prevăzute de lege, are personalitate juridică și gestionează bugetul Ministerului Public, fiind condus de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, ajutat de un prim-adjunct și un adjunct.

În activitatea sa, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este ajutat de 3 consilieri, este ordonator principal de credite, reprezintă Ministerul Public în relațiile cu celelalte autorități publice și cu orice persoane juridice sau fizice, din țară sau din străinătate și exercită, direct sau prin procurori anume desemnați, controlul asupra tuturor parchetelor.

De asemenea, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție desemnează, dintre procurorii acestui parchet, pe procurorii care participă la ședințele Curții Constituționale, în cazurile prevăzute de lege.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție are în structură secții conduse de procurori șefi, care pot fi ajutați de adjuncți. În cadrul secțiilor pot funcționa servicii și birouri conduse de procurori șefi. În cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție funcționează Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, ca structură specializată în combaterea criminalității organizate și terorismului. Direcția se încadrează cu procurori

numiți prin ordin al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii, în limita posturilor prevăzute în statul de funcții, aprobat potrivit legii. Pentru a fi numiți în cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, procurorii trebuie să aibă o bună pregătire profesională, o conduită morală ireproșabilă, o vechime de cel puțin 6 ani în funcția de procuror sau judecător și să fi fost declarați admiși în urma interviului organizat de comisia constituită în acest scop. La interviu poate participa orice procuror care îndeplinește condițiile anterior menționate.

În exercitarea atribuțiilor ce-i revin, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție emite ordine cu caracter intern.

În cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție funcționează colegiul de conducere, care hotărăște asupra problemelor generale de conducere ale Ministerului Public. Acest colegiu este constituit din procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prim-adjunctul și 5 procurori aleși în adunarea generală a procurorilor.

Adunarea generală a procurorilor Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție se convoacă de către procurorul general, anual sau ori de câte ori este necesar.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție elaborează anual un raport privind activitatea desfășurată, pe care îl prezintă Consiliului Superior al Magistraturii și ministrului justiției, nu mai târziu de luna februarie a anului următor. Ministrul justiției va prezenta Parlamentului concluziile asupra raportului de activitate a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Direcția Națională Anticorupție (DNA) este specializată în combaterea infracțiunilor de corupție și potrivit legii, își exercită atribuțiile pe întreg teritoriul României și funcționează pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Direcția Națională Anticorupție se organizează ca structură autonomă în cadrul Ministerului Public și este coordonată de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, are personalitate juridică și sediul în municipiul

București.

DNA își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic și este independentă în raport cu instanțele judecătorești și cu parchetele de pe lângă acestea, precum și în relațiile cu celelalte autorități publice, exercitându-și atribuțiile numai în temeiul legii și pentru asigurarea respectării acesteia. Ea este condusă de un procuror general, asimilat prim-adjunctului procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, ajutat de 2 adjuncți, asimilați adjunctului procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. În activitatea sa, procurorul general al Direcției Naționale Anticorupție este ajutat de 2 consilieri, asimilați consilierilor procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, fiind și ordonator principal de credite.

În cadrul DNA se pot înființa servicii teritoriale, servicii, birouri și alte compartimente de activitate, prin ordin al procurorului general al acestui parchet.

Direcția Națională Anticorupție se încadrează cu procurori numiți prin ordin al procurorului general al acestei Direcții, cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii, în limita posturilor prevăzute în statul de funcții, aprobat potrivit legii. Pentru a fi numiți în cadrul Direcției Naționale Anticorupție, procurorii trebuie să aibă o bună pregătire profesională, o conduită morală ireproșabilă, o vechime de cel puțin 6 ani în funcția de procuror sau judecător și să fi fost declarați admiși în urma unui interviu organizat de comisia constituită în acest scop.

Pe lângă fiecare curte de apel, tribunal, tribunal pentru minori și familie și judecătorie funcționează un parchet, cu sediul în localitățile în care își au sediul instanțele pe lângă care funcționează și au aceeași circumscripție cu acestea.

Parchetele de pe lângă curțile de apel și parchetele de pe lângă tribunale au personalitate juridică, în timp ce parchetele de pe lângă tribunalele pentru minori și familie și parchetele de pe lângă judecătorii nu au personalitate juridică.

Parchetele de pe lângă curțile de apel și tribunale au în structură secții, în cadrul cărora pot funcționa servicii și birouri. Parchetele de pe

lângă curțile de apel au în structura și câte o secție pentru minori și familie. În raport cu natura și numărul cauzelor, în cadrul parchetelor de pe lângă judecătorii pot funcționa secții maritime și fluviale. Birourile, serviciile ori alte compartimente de specialitate din cadrul parchetelor se stabilesc de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu avizul ministrului justiției.

În localitățile unde funcționează sediile secundare ale tribunalelor și judecătoriilor se înființează sedii secundare ale parchetelor, cu activitate permanentă, având aceeași circumscripție cu sediile secundare ale instanțelor pe lângă care funcționează.

Parchetele de pe lângă curțile de apel sunt conduse de procurori generali iar Parchetele de pe lângă tribunale, tribunale pentru minori și familie și judecătorii sunt conduse de prim-procurori.

Procurorii generali ai parchetelor de pe lângă curțile de apel și prim-procurorii parchetelor de pe lângă tribunale exercită și atribuții de coordonare și control al administrării parchetului unde funcționează, precum și al parchetelor din circumscripție.

Procurorii generali ai parchetelor de pe lângă curțile de apel au calitatea de ordonatori secundari de credite, iar prim-procurorii parchetelor de pe lângă tribunale au calitatea de ordonatori terțiari de credite. În funcție de volumul de activitate, la parchetele de pe lângă curțile de apel și tribunale, procurorul general sau, după caz, prim-procurorul poate fi ajutat de 1-2 adjuncți, iar la parchetele de pe lângă tribunalele pentru minori și familie și judecătorii, prim-procurorul poate fi ajutat de un adjunct.

În cadrul parchetelor funcționează colegii de conducere, care avizează problemele generale de conducere ale parchetelor. Aceste colegii ale parchetelor de pe lângă curțile de apel, tribunale, tribunale pentru minori și familie și judecătorii au în componență procurori care dețin funcții de nivelul celor prevăzute pentru colegiile de conducere ale instanțelor.

Pe lângă fiecare instanță militară funcționează un parchet militar. Astfel, pe lângă Curtea Militară de Apel București funcționează Parchetul Militar de pe lângă Curtea de Apel București, pe lângă Tribunalul Militar Teritorial

București funcționează Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București, iar pe lângă tribunalele militare funcționează parchetele de pe lângă tribunalele militare. Parchetele militare anterior menționate au, fiecare, statut de unitate militară, cu indicativ propriu. Parchetele militare sunt conduse de un prim-procuror militar ajutat de un prim-procuror militar adjunct. Parchetul Militar de pe lângă curtea de apel București este condus de un procuror general militar, ajutat de un procuror general militar adjunct.

Parchetele militare efectuează urmărirea penală în cauzele privind fapte penale comise de militari români dislocați pe teritoriul altor state, în cadrul unor forțe multinaționale, în condițiile în care, potrivit unei convenții internaționale, pe teritoriul statului primitor poate fi exercitată jurisdicția română. Procurorii militari participa la ședințele de judecată. De asemenea Parchetele militare dispun de organe de cercetare specială puse în serviciul lor și față de care exercită atribuțiile prevăzute de lege. Când inculpatul este militar activ, procurorul militar care efectuează urmărirea penală trebuie să facă parte cel puțin din aceeași categorie de grade. Când gradul procurorului nu face parte din aceeași categorie cu gradul învinutului sau inculpatului, acesta va fi asistat de un alt procuror cu grad din categoria corespunzătoare, numit de conducătorul parchetului la care este înregistrată cauza.

În cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Direcției Naționale Anticorupție funcționează secții sau servicii de combatere a infracțiunilor săvârșite de militari care au, fiecare, statut de unitate militară, cu indicativ propriu. Pentru prevenirea și combaterea criminalității, precum și pentru stabilirea cauzelor care generează sau favorizează criminalitatea în rândul militarilor, secțiile sau serviciile din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Direcției Naționale Anticorupție organizează și desfășoară activități comune ale procurorilor militari cu organele de control din cadrul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Administrației și Internelor, precum și din cadrul altor structuri militare, pe bază de protocoale.

Referitor la instituția procurorului și la rolul acesteia într-o societate democratică, în

Recomandarea (2000) 19⁷ a Comitetului de Miniștri al Statelor Membre, privind rolul urmării penale în sistemul de justiție penală, se stipulează că, „Procurorii publici” reprezintă autorități publice care, în numele societății și al interesului public, asigură aplicarea legii atunci când încălcarea acesteia atrage o sancțiune penală, luând în considerare atât drepturile individului cât și eficacitatea necesară sistemului de justiție penală.

În toate sistemele de justiție penală, procurorii publici decid dacă să inițieze sau să continue urmărirea penală, aduc urmărirea în fața instanței, precum și pot face apel sau să urmeze un apel privind toate sau unele din deciziile instanței.

În anumite sisteme de justiție penală, procurorii publici, de asemenea: implementează politica națională privind infracțiunile în timp ce o adaptează, atunci când este cazul, la circumstanțele regionale și locale; conduc, direcționează sau supraveghează investigațiile; se asigură că victimele sunt asistate eficient; decid asupra alternativelor la urmărirea penală, precum și supraveghează executarea hotărârilor instanței.

Cu privire la garanțiile oferite procurorilor publici pentru îndeplinirea funcțiilor lor, statele ar trebui să adopte măsuri eficiente pentru a garanta că procurorii publici sunt capabili să își îndeplinească îndatoririle și responsabilitățile profesionale în virtutea condițiilor adecvate legale și organizaționale ca și condițiilor adecvate în ceea ce privește mijloacele, în special mijloacele bugetare la dispoziția lor. Astfel de condiții ar trebui stabilite în cooperare strânsă cu reprezentanții procurorilor publici.

Statele ar trebui să ia măsuri astfel încât:

a. recrutarea, promovarea și transferul procurorilor publici să fie efectuate conform unor proceduri corecte și imparțiale care îndeplinesc garanțiile împotriva oricărei abordări care favorizează interesele unor grupuri specifice, și exclud discriminarea pe orice motiv de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de altfel, origine socială sau națională, asociere cu o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut;

b. Cariera procurorilor publici, promovarea și mobilitatea lor sunt guvernate de criterii obiective și cunoscute, cum ar fi competența și experiența;

c. Mobilitatea procurorilor publici este guvernată de asemenea de necesitățile serviciului;

d. Procurorii publici au condiții rezonabile de serviciu cum ar fi remunerația, durata a serviciului și pensie corespondente cu rolul lor crucial, ca și o vârstă de pensionare adecvată și aceste condiții fiind guvernate de lege;

e. Procedurile disciplinare împotriva procurorilor publici sunt guvernate de lege și ar trebui să garanteze o evaluare și o decizie corectă și obiectivă care ar trebui să facă obiectul unei revizuirii independente și imparțiale;

f. Procurorii publici au acces la o procedură satisfăcătoare de plângere, inclusiv atunci când este adecvat accesul la tribunal, dacă statutul lor legal este afectat;

g. Procurorii publici, împreună cu familiile lor, sunt protejați fizic atunci când este amenințată securitatea lor personală ca rezultat al îndeplinirii adecvate a funcțiilor lor.

Statele ar trebui de asemenea să ia măsuri pentru a se asigura că procurorii publici au un drept efectiv la libertatea de exprimare, credință, asociere sau adunare. În special, ei ar trebui să aibă dreptul să ia parte la discuții publice pe chestiuni de drept, administrarea justiției și promovarea și protecția drepturilor omului și să se alăture sau să formeze organizații locale, naționale sau internaționale și să participe la întrunirile acestora în calitate particulară, fără a suferi dezavantaje profesionale din cauza acțiunii lor legale sau a calității de membru al unei organizații legale. Drepturile menționate mai sus pot fi limitate doar atunci când aceasta este prevăzută de lege și este necesară păstrarea poziției constituționale⁸ a procurorilor publici. În cazul în care drepturile menționate mai sus sunt încălcate, ar trebui să fie disponibilă o reparație eficientă.

Referitor la pregătirea profesională, se menționează că aceasta este atât o datorie cât și un drept al tuturor procurorilor publici, înainte de numirea lor cât și în mod permanent. Statele

⁷ Adoptată de Comitetul de Miniștri la data de 6 octombrie 2000 la cea de-a 724-a reuniune a delegaților miniștrilor.

⁸ Termenul „constituțional” este folosit cu referire la scopurile stabilite legal și puterile procurorului public, nu la Constituția vreunui stat.

ar trebui astfel să ia măsuri eficiente pentru a asigura că procurorii publici au o educație și o pregătire adecvate, atât înainte cât și după numirea în funcție. În special, procurorii publici ar trebui să cunoască:

a. principiile și îndatoririle etice ale funcției lor;

b. protecția constituțională și legală a suspectilor, victimelor și martorilor;

c. drepturile omului și libertățile după cum au fost stabilite în Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în special drepturile stabilite în Articolul 5 și 6 din această Convenție;

d. principiile și practicile organizării activității, management și resurse umane în context juridic;

e. mecanismele și materialele care contribuie la consecvența în activitatea lor.

Mai mult decât atât, statele ar trebui să adopte măsuri eficiente pentru a oferi pregătire suplimentară pe chestiuni specifice sau în domenii specifice, având în vedere condițiile prezente, luând în considerare în special tipurile și dezvoltarea infracționalității, ca și cooperarea internațională pe probleme penale.

Pentru a răspunde mai bine formelor în dezvoltarea ale infracționalității, în special ale crimei organizate, specializarea ar trebui privită ca o prioritate, în ceea ce privește organizarea procurorilor publici, ca și în ceea ce privește pregătirea și cariera lor. Ar trebui de asemenea dezvoltată recurgerea la o echipă de specialiști, inclusiv echipe multi-disciplinare menite să asiste procurorii publici în desfășurarea activităților lor.

În ceea ce privește organizarea și funcționarea internă a Procurorilor publici, în special atribuirea și re-atribuirea cazurilor, aceasta ar trebui să îndeplinească cerințele de imparțialitate și independență și să maximizeze funcționarea adecvată a sistemului de justiție penală, în special nivelul de calificare legală și de specializare pentru fiecare domeniu.

Toți procurorii publici au dreptul de a solicita ca ordinele ce le sunt adresate să fie exprimate în scris. Atunci când acesta consideră că un ordin este ilegal sau împotriva conștiinței sale, ar trebui să fie disponibilă o procedură internă care să ducă la o eventuală înlocuire a sa.

Cu privire la relația dintre procurorii publici și puterea executivă și legislativă se consideră

că Statele ar trebui să ia măsuri adecvate pentru a asigura că procurorii publici își pot efectua îndatoririle și responsabilitățile profesionale fără intervenție nejustificată sau expunere la responsabilitate civilă, penală sau de alt tip. Totuși, procurorii publici trebuie să dea socoteală în mod periodic și public pentru activitățile lor și în special pentru modul în care au fost efectuate prioritățile și de asemenea, procurorii publici nu ar trebui să interfereze cu competența puterilor legislative și executive.

Atunci când procurorul face parte din, sau este subordonat guvernului, statele ar trebui să adopte măsuri eficiente pentru a garanta că:

a. natura și întinderea puterilor guvernului față de urmărirea penală sunt stabilite de lege;

b. guvernul își exercită puterile într-un mod transparent și în conformitate cu tratatele internaționale, legislația națională și principiile generale de drept;

c. atunci când guvernul dă ordine de natură generală, astfel de ordine trebuie exprimate în scris și publicate într-un mod adecvat;

d. atunci când guvernul are puterea de a da ordine în privința urmăririi penale a unui caz, astfel de ordine trebuie să poarte garanții adecvate de respectare a transparenței și echității în conformitate cu legea internă, guvernul având datoria, de exemplu: de a solicita înainte avizul în scris de la procurorul public respectiv sau de la organul care se ocupă de urmărirea penală;

- să explice ordinele sale scrise, mai ales atunci când acestea nu urmează avizul procurorului public și să le transmită prin intermediul canalelor ierarhice;

- să urmărească ca, înainte de proces, avizul și ordinele să facă parte din dosar astfel ca cealaltă parte să le ia la cunoștință și să le comenteze;

e. procurorul public să fie liber să supună instanței argumentele legale la alegerea sa, chiar și atunci când au îndatorirea să reflecte în scris ordinele primite;

f. ordinele de a nu porni urmărirea penală într-un anumit caz, ar trebui să fie în principiu interzise. Dacă nu este cazul, astfel de ordine trebuie să fie excepționale și să facă obiectul cerințelor din paragrafele d și e. de mai sus și al unui control specific în vederea garantării transparenței.

În țările în care urmărirea penală este independentă de guvern, statul ar trebui să

adopte măsuri eficiente pentru a garanta că natura și întinderea independenței procurorului public să fie stabilite de lege.

Pentru a promova corectitudinea și eficacitatea politicii infracționale, procurorii publici ar trebui să coopereze cu agențiile și instituțiile guvernamentale în măsura în care acesta se conformează legii.

Procurorii publici ar trebui, în orice caz să aibă posibilitatea de a efectua urmărirea penală fără a fi obstrucționați, împotriva funcționarilor publici pentru infracțiuni comise de aceștia, în special corupție, folosirea nelegitimă a puterii, grave încălcări ale drepturilor omului și alte infracțiuni recunoscute de dreptul internațional.

III. Instituția procurorului în diverse sisteme de drept. Instituția procurorului cunoaște diverse reglementări, în funcție de sistemul de drept și tradiția juridică a fiecărui stat.

Astfel, în Danemarca statutul și atribuțiile procurorului sunt reglementate de Legea privind administrarea justiției și de Codul danez de procedură civilă și penală (capitolul 10 -art. 95-107). Procurorul General este numit și poate fi eliberat din funcție de către Ministrul Justiției iar Parchetele (anklagemyndigheden) se află sub autoritatea Ministrului Justiției, care supraveghează activitatea procurorilor. Ministerul Justiției este responsabil pentru întreg sistemul judiciar, pentru poliție și parchete, organizarea instanțelor, penitenciare și serviciile de probațiune. Ministrul Justiției supraveghează activitatea parchetelor, inclusiv pe cea a Procurorului General și poate dispune asupra retragerii unor sarcini ale procurorilor, potrivit prevederilor Legii privind administrarea justiției. În baza aceluiași prevederi, Ministrul Justiției poate da instrucțiuni în legătură cu un anumit caz, inclusiv privind hotărârea începere sau neîncepere a urmăririi penale. Deciziile procurorilor pot fi contestate în fața procurorului general sau, când se consideră că acesta din urmă nu este imparțial, direct la Ministrul Justiției. Deciziile procurorului general pot fi contestate la Ministrul Justiției.

În Finlanda activitatea procurorului este reglementată de Constituția acestui stat și Legea 199/1997 privind statutul procurorilor. Procurorul General și adjunctul acestuia sunt numiți de Președintele Republicii, la propunerea Guvernului. Procurorii statului sunt numiți de

Guvern, la propunerea Procurorului General. Potrivit Constituției finlandeze, Procurorul General conduce parchetele și își desfășoară activitatea independent de Guvern și de Ministerul Justiției, acesta din urmă administrând resursele financiare ale parchetelor. Parchetul General este subordonat Ministerului Justiției. Acțiunea penală împotriva Procurorului General sau a adjunctului acestuia se exercită de către Ministrul Justiției sau de Avocatul Poporului. Procurorul General poate da instrucțiuni cu caracter general procurorilor. Procurorul General poate lua un caz de la un procuror subordonat, dar nu poate interveni direct în soluționarea unui caz de către un procuror ierarhic inferior.

În Suedia activitatea procurorului este reglementată de Constituția acestui stat. Procurorul General este numit de către Guvern, pe baza competențelor profesionale și este inamovibil. Numirea magistraților din cadrul Parchetului este de competența procurorului general. Conducătorii parchetelor regionale sunt numiți de către Guvern, la propunerea Procurorului General. Pentru îndeplinirea funcțiilor sale, fiecare procuror este independent, însă procurorul general și conducătorii parchetelor regionale au dreptul de a revizui decizia unui procuror privitoare la oportunitatea de a începe urmărirea penală. Parchetele se află sub autoritatea Ministerului Justiției. Ministerul Justiției formulează recomandări cu caracter general și definește prioritățile în materia luptei împotriva criminalității. Nu poate interveni în deciziile luate de către procurori.

În Germania, statutul și atribuțiile procurorului sunt reglementate de Legea privind organizarea instanțelor (Gerichtverfassungsgesetz), Legea privind statutul magistraților (Richtergesetz) și Codul de procedură penală. Procurorii din cadrul Parchetului Federal sunt numiți de către președintele federal, la propunerea Ministrului Federal al Justiției, cu confirmarea Parlamentului (Bundesrat). Procurorii de la nivelul landurilor sunt numiți de către Ministrul de Justiție al landului respectiv, moțiunile procurorilor generali fiind hotărâtoare pentru aceste numiri. Parchetul General Federal nu conduce activitatea parchetelor de la nivelul landurilor, acestea funcționând sub autoritatea Ministerelor de Justiție de la nivelul landurilor.

Procurorii își desfășoară activitatea sub autoritatea Ministrului Justiției (la nivel federal, Ministrul Federal al Justiției, iar la nivel de land, Ministrul de Justiție al landului respectiv). Parchetele sunt organe imparțiale. Se constată că statutul procurorului în sistemul judiciar german este de funcționar, nu de magistrat, acesta fiind subordonat Ministerului Justiției⁹. Funcționarii Ministerului Public trebuie să se conformeze ordinelor superiorilor lor. Șeful acestora este ministrul Justiției. Controlul judiciar este accentuat și în faza preliminară procesului. Astfel, persoana vătămată poate să determine acuzarea, chiar dacă procurorul nu este de acord¹⁰. Ca și în cazul francez, procurorul este subordonat față de Minister, însă în practică, procurorul se bucură de un grad sporit de independență¹¹. Germania este un stat federal, iar responsabilitatea acuzării aparține land-ului (Länder). Astfel, Ministerul Public a fost construit ca o contrapondere la potențiala influență din partea unui organ de acuzare central. Ministerul Public german recunoaște deschis că nu reprezintă interesul public, ca în cazul Ministerului Public francez, ci interesul statului, iar activitatea procurorului trebuie să fie în concordanță cu obiectivele și convingerile statului. Ministerul Public este văzut ca un organ al administrației justiției, procurorul și judecătorul având statut asemănător. Libertatea procurorului în raport cu Ministerul de Justiție este redusă. Totuși, chiar dacă procurorul este un funcționar al statului, împotriva abuzului stă supremația principiului legalității.¹²

În Irlanda activitatea procurorilor este reglementată de Constituția Irlandei și Legea privind activitatea Parchetului. „Attorney General” este desemnat de Președintele țării, la propunerea primului ministru, nu este un membru al Guvernului, deși participă la ședințele Guvernului iar principalele competențe sunt în domeniul luptei împotriva

⁹ A se vedea **Bogdan Dima, Roxana Ogaru**, *Natura juridică a Ministerului Public*, Fundația Horia Rusu.

¹⁰ A se vedea **Kálmán György**, *The Public Prosecutor's Office in the Transitional Period*, în *Legfőbb Ügyészség* (coord.), *The transformation of the prokuratura into a body compatible with the democratic principles of law: proceedings*, Council of Europe Publishing, 1996.

¹¹ A se vedea **Horia Diaconescu, Dan Claudiu Dănișor**, *Poziția Ministerului Public față de puterea executivă în dreptul unor state vest-europene și în România*, *Dreptul*, nr. 5, 2006, p. 106.

¹² A se vedea **Kálmán György**, op. cit.

corupției, a formulării de avize și a supervizării și redactării de texte în acest domeniu. „Director of Public Prosecution” reprezintă o instituție similară Procurorului General și desfășoară activitățile de urmărire penală în numele poporului, conform Legii care reglementează activitatea Parchetului. Conducătorul acestei instituții este numit de Guvern, pe baza listei de candidați selecționați de o Comisie statutară. Instituția Procurorului General desfășoară activitatea de urmărire penală. „Attorney General” nu se implică în deciziile Procurorului General de a începe urmărirea penală. Procurorul General este independent în ceea ce privește opiniile și avizele pe care le emite, iar opiniile și avizele au caracter obligatoriu. Potrivit Constituției irlandeze, „Attorney General” este consilierul Guvernului în materie de drept.

În Olanda, Legea de organizare judiciară reglementează activitatea instituției procurorului. Astfel, Procurorul General de pe lângă Curtea Supremă este numit pe viață. Membrii Comitetului Procurorilor Generali, procurorii de pe lângă curțile de apel și procurorii districtuali, cât și procurorii Parchetului Național sunt numiți prin Decret Regal. Parchetul este subordonat Ministerului Justiției. Ministrul Justiției poate da procurorilor instrucțiuni în exercitarea atribuțiilor acestora, inclusiv referitor la cazuri individuale. Ministrul Justiției poate cere Parlamentului oprirea investigațiilor, după consultarea Comitetului Procurorilor Generali.

În Italia, cadrul legislativ, în acest domeniu, este reprezentat de Constituția acestui stat. Procurorii sunt magistrați de carieră. Judecătorii și procurorii fac parte din același corp, trecerea de la poziția de judecător la cea de procuror și invers fiind posibilă. Parchetele fac parte din sistemul judiciar și nu din puterea executivă, ideea de control ierarhic fiind considerată în contradicție cu cea de independență judiciară. Procurorii își desfășoară activitatea sub supravegherea Ministerului Justiției. Ministrul Justiției poate intenta o acțiune împotriva unui magistrat, dar instituția care îl sancționează este Consiliul Național al Magistraturii. Se constată astfel că Statutul procurorului în sistemul judiciar italian este unul dintre cele mai aparte dintre sistemele europene, unicitate ce-și are

proveniența într-o necesitate a societății¹³. Procurorul este independent, atât în raport cu puterea politică, cât și în raport cu Ministerul Justiției. Instituția Ministerului Public a luat o asemenea formă ca răspuns la fenomenul criminal italian și la corupția politică ce îl însoțea. Poziția sa este esențială în sistemul politic și juridic italian, fiind considerat ca un partid, o parte a sistemului care dă echilibru și se opune puterii politice, când este cazul. Sursa eficienței, în lupta împotriva corupției și criminalității, vine tocmai din statutul independent al Ministerului Public față de Ministerul Justiției. Fiecare procuror beneficiază de independență și autonomie absolute, în activitatea sa. Judecătorii nu pot da nici ordine, nici indicații procurorilor. Investigația poate fi condusă fie de poliție, fie de procurorii înșiși. Procurorul este magistrat, ca și în celelalte sisteme europene, bucurându-se, alături de judecători, de inamovibilitate, autonomie și independență. Consiliul Superior al Magistraturii este instituția care gestionează cariera și răspunderea procurorilor și judecătorilor.¹⁴ Inamovibilitatea magistraților parchetului este însoțită de lipsa ierarhiei interne în cadrul Ministerului Public, astfel că șeful parchetului nu are decât o autoritate limitată asupra substituiților săi¹⁵. Procurorul este principalul organ al investigației, al interogării și inculpării, din care sunt eliminate toate puterile judecătorești și în special cele privitoare la privarea de libertate.¹⁶ Italia este oferită ca exemplul cel mai bun de separație a acuzării publice de puterea executivă. Conform Constituției Italiei din 1948, procurorul este parte a puterii judecătorești. Membrii Ministerului Public pot aplica pentru funcția de judecător și judecătorii pentru cea de procuror.¹⁷

În Grecia, activitatea procurorului este reglementată de Constituția acestui stat și de Codul de procedură penală. Procurorii sunt inamovibili, numiți pe viață. Cariera și transferul acestora depinde de Comisia de Serviciu Judiciar, care este alcătuită exclusiv din

judecători și procurori sub conducerea Președintelui Curții de Casație. Constituția consfințește independența judecătorilor și procurorilor. Procurorii nu pot să primească instrucțiuni de la autoritățile politice, de la Procurorul Șef al Curții de Apel sau de la Procurorul General al Curții de Casație. Acesta din urmă poate solicita cercetarea unei cauze, dar nu poate să dea ordine în acest sens. Procurorul General de pe lângă Curtea de Casație poate emite circulare referitoare la politica penală. Ministrul Justiției poate solicita punerea sub acuzare în anumite cazuri. Ministrul poate solicita suspendarea unei cercetări care ar putea să prejudicieze relațiile cu alte state sau privind anumite cauze politice.

În Spania, acest domeniu este reglementat de Legea nr. 50/1981 privind statutul procurorilor, cu modificările ulterioare și art. 124, titlul VI din Constituția Spaniei. Procurorul General este numit de rege, la propunerea Guvernului și după consultarea Consiliului General al puterii judiciare. Potrivit legii de modificare a statului procurorilor, Consiliul Parchetului Național (ca organism reprezentativ al procurorilor) poate să își exprime opinia în privința numirii procurorilor. Procurorii sunt subordonați ierarhic procurorului general. În cazul în care există o diferență de opinie între procurorul general și un procuror subordonat, opinia procurorului general va prevala, însă numai în urma unei proceduri transparente, care presupune consultarea unor instituții relevante. Parchetele sunt organe judiciare în cadrul sistemului judiciar, ale căror atribuții sunt prevăzute de Constituție. Procurorii au obligația de a contribui la garantarea independenței justiției. Potrivit legii de modificare a statului procurorilor, Procurorul General trebuie să prezinte Parlamentului un raport anual de activitate, raport care se publică în Jurnalul Oficial. Guvernul, prin intermediul Ministerului Justiției, poate solicita procurorului național al statului să formuleze cereri în fața instanțelor pentru apărarea interesului public. Procurorul General răspunde în fața Guvernului pentru modalitatea în care a rezolvat solicitarea acestuia, după consultarea Consiliului Parchetului Național. Ministerul Public se compune din funcționari, care sunt atașați administrativ Ministerului Justiției. Instituția este condusă de un procuror general, împreună

¹³ A se vedea **Bogdan Dima, Roxana Ogaru**, op. cit.

¹⁴ A se vedea **Kálmán György**, op. cit.

¹⁵ A se vedea **Horia Diaconescu, Dan Claudiu Dănișor**, op. cit.

¹⁶ A se vedea **Alessandro Pizzorusso**, *Italian Studies in Law: A Review of Legal Problems*, Springer, Volumul 11, 1994.

¹⁷ A se vedea **K. György**, op. cit.

cu un Consiliu al cărui președinte este. Acest Consiliu gestionează carierele și răspunderea disciplinară a funcționarilor Ministerului Public și este independent de Ministerul de justiție. Principiul ierarhiei interne cunoaște două excepții: situația în care în procurorul se opune ordinului superiorului, se poate adresa adunării generale a Ministerului Public, precum și faptul că procurorul are deplină libertate de exprimare în timpul investigațiilor sale. Originalitatea sistemului spaniol constă în faptul că Ministerul Public nu deține monopolul acțiunii penale, orice persoană putând solicita punerea în mișcare a acțiunii publice, indiferent dacă este sau nu victimă a unei infracțiuni¹⁸.

Procurorii au o oarecare autonomie față de executiv. Ministerul Public este asimilat ca un organ al statului, deși nu este integrat în nici una dintre cele trei puteri, depinzând organic de puterea executivă, dar reclamând autonomie funcțională. Ministerul Public spaniol nu are propriul buget, acesta fiind încorporat în bugetul Ministerului de Justiție.¹⁹

În Portugalia activitatea procurorului este reglementată de art. 219 din Constituția Portugaliei și de Legea nr. 60 din 1998 privind statutul procurorilor. Procurorul general al Republicii este numit pentru o perioadă de șase ani de către Președintele Republicii, la propunerea Guvernului. Poate fi revocat numai la inițiativa comună a Guvernului și a Președintelui (ceea ce, în baza prevederilor constituționale este foarte puțin probabil a se realiza). După numire, procurorul general își desfășoară activitatea în deplină independență, fără a primi instrucțiuni sau a accepta intervenții din partea altei autorități. Constituția prevede că parchetele sunt autonome și se supun unor reglementări proprii. Procurorul General nu poate primi instrucțiuni de la un membru al Guvernului și nici de la altă autoritate publică. Numirea, transferul, suspendarea, eliberarea din funcție sau demisia se fac prin intermediul Înalțului Consiliu al Ministerului Public, care este alcătuit din 7 judecători și procurori aleși de

către magistrați, 5 membri aleși de către Parlament, doi membri numiți de Guvern și patru prim procurori asistenți care reprezintă parchetele de la nivelul curților de apel. Parchetele sunt independente și nu primesc instrucțiuni din partea autorităților statului.

În Franța, Constituția (art. 64-66), Ordonanța 58-1270 din 22/12/1958 privind statutul magistraților și Legea privind statutul magistraților asigură cadrul legal al activității procurorului. Numirea procurorilor din afara ierarhiei se face prin decret al Președintelui Republicii, cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii. Procurorii sunt numiți în urma absolvirii Școlii Naționale de Magistratură. Judecătorii și procurorii fac parte din corpul magistraților, aplicându-li-se reguli comune privind cariera. Ministerul Public este agent al puterii executive și acționează în numele societății. Ministerul Public se află sub autoritatea Ministerului Justiției. Ministrul Justiției exercită puterea disciplinară asupra magistraților de parchet. Potrivit Constituției „magistrații din cadrul parchetului se află sub conducerea și controlul șefilor lor ierarhici și sub autoritatea Ministrului Justiției.” Ministrul Justiției poate da instrucțiuni cu caracter general sau linii directoare generale în materia politicii penale. Statutul membrilor Ministerului Public francez se bazează pe trei caracteristici: non-responsabilitatea, indivizibilitatea și natura ierarhică. Conform principiului non-responsabilității, „un membru al Ministerului care ar acționa greșit, în acuzarea unui caz, nu poate fi tras la răspundere pentru cheltuielile procesului, ori pentru daune compensatorii (exceptând situația în care se demonstrează că a acționat cu rea credință)”. Caracteristica indivizibilității se referă la faptul că statutul interșanjabil al membrilor Ministerului Public, „orice acțiune a unui procuror are loc în numele Ministerului Public”. A treia caracteristică și cea mai importantă este natura ierarhică a ministerului, caracteristică ce are consecințe, dar și limite.²⁰

Principiul subordonării ierarhice a fost instituit de Napoleon Bonaparte, care a conceput Ministerul Public pornind de la o serie de principii militare. Astfel, procurorii beneficiază de un grad de independență mai mare decât cel

¹⁸ A se vedea **Vicente Gimeno Sendra**, *L'accusation publique en Espagne*, în *Revue de science criminelle*, 1994, p. 740-745 apud. **H. Diaconescu, D. C. Dănișor**, art.cit.

¹⁹ A se vedea **Carlos Castresana Fernandez**, *Role of the public prosecution office in the criminal field*, *The role of the public prosecution office in a democratic society*, Council of Europe, 1998.

²⁰ A se vedea **George A. Bermann, Étienne Picard**, *Introduction to French law*, Kluwer Law International, 2008.

avut în aparență: au propria lor putere de a acuza și, dacă un procuror va refuza să înceapă procedura de acuzare, acest lucru are caracter definitiv, întrucât doar procurorul poate face acest lucru. În plus, Ministerul Public poate cere procurorului să inițieze efectuarea de cercetări într-un caz, dar nu-i poate cere procurorului să nu inițieze.²¹

În Belgia, art. 151 și 153 din Constituție și Legea privind parchetele, cu modificările ulterioare asigură cadrul legal al activității procurorului. Regele numește și revocă procurorii, la propunerea Consiliului Superior Judiciar. Independența procurorilor este relativă, potrivit Constituției procurorii fiind în același timp reprezentanți ai puterii executive și membri ai puterii judiciare. Ministrul Justiției poate adresa instrucțiuni cu caracter general procurorilor generali în vederea coordonării diferitelor instrumente de politică penală sau pentru a ordona începerea urmăririi penale în anumite cazuri. Ministrul Justiției nu poate însă solicita încetarea cercetărilor. Colegiul procurorilor generali are obligația de a-l informa pe Ministrul Justiției și de a-și da avizul referitor la orice problemă care are legătură cu activitatea Ministerului Public. Colegiul întocmește anual un raport către Ministrul Justiției privind evaluarea politicii penale a anului precedent și prioritățile pentru anul viitor. Raportul se comunică de către Ministru Camerelor Parlamentului.

În Polonia, activitatea procurorului este reglementată de Legea Parchetelor. Ministrul Justiției cumulează funcția de procur general și este numit de Parlament, la propunerea Președintelui. Adjuncții acestuia sunt numiți de Primul Ministru la propunerea Ministrului Justiției. Ministrul Justiției îi numește pe ceilalți procurori (în cazul procurorilor militari, la propunerea Ministrului Apărării). Ministrul Justiției are și competența de a promova procurorii. În îndeplinirea atribuțiilor sale, procurorul este independent și imparțial, dar, potrivit organizării ierarhice, este obligat să urmeze ordinele și instrucțiunile superiorului său.

Parchetul emite opinii referitoare la proiectele de legi înaintate Parlamentului. Parchetul este separat de puterea judecătorească. Procurorii sunt subordonați ierarhic procurorului general.

Funcția de Procuror General este exercitată de Ministrul Justiției. Parchetul Național face parte din Ministerul Justiției și este superior tuturor celorlalte parchete. Procurorii superiori pot ordona începerea sau încetarea cercetărilor. Ministrul Justiției face și el parte din această ierarhie. Cu toate acestea, el nu poate ordona încetarea urmăririi penale.

În Cehia, activitatea și atribuțiile procurorului sunt stipulate în art.80 din Constituție, Legea privind parchetele, Codul de Procedură penală și Legea referitoare la procedurile disciplinare împotriva judecătorilor și procurorilor. Procurorul suprem este numit și demis de Guvern la propunerea Ministrului Justiției. Ministrul Justiției numește și revocă adjuncții Procurorului suprem, la propunerea acestuia din urmă. Ministrul Justiției numește pe perioadă nedeterminată înalții procurori, la propunerea Procurorului General și procurorii regionali, la propunerea înalților procurori în jurisdicția cărora se face numirea. De asemenea, Ministrul Justiției numește procurorii districtuali, la propunerea procurorilor regionali. Candidații la posturile de procuror sunt selectați de către o comisie compusă din procurori și reprezentanți ai Ministerului Justiției. După o perioadă de pregătire de trei ani se susține un examen, în urma căruia se fac numirile în funcția de procuror. Parchetele fac parte din puterea executivă.

Un procuror nu poate fi membru al Parlamentului. Legea privind parchetele prevede incompatibilitatea dintre funcția de judecător și cea de procuror. În termen de maxim 6 luni, Procurorul Suprem prezintă Guvernului, prin intermediul Ministrului Justiției, un raport privind activitatea parchetelor din anul anterior. Ministerul Justiției stabilește politica penală a statului, supraveghează Parchetul Suprem, administrează parchetele (personal, cerințe economice și financiare, avansări etc). Ministrul Justiției poate solicita oricărui procuror informații privind stadiul procedurilor într-un anumit caz, dacă aceste informații sunt necesare pentru îndeplinirea obiectivelor Ministerului sau dacă acestea sunt necesare ministrului, în calitate de membru al Guvernului. Ministrul are puteri de supraveghere asupra Procurorului suprem și poate să dea instrucțiuni cu caracter specific sau general celorlalți procurori.

Procurorul suprem poate da instrucțiuni cu caracter general, în vederea unificării și orientării activităților parchetelor. Procurorii de

²¹ Ibidem, p. 132.

rang inferior se pot opune ordinului procurorului superior în cazul în care acesta încalcă legea.

În Estonia, activitatea și atribuțiile procurorului sunt stipulate în Legea privind parchetele, care a intrat în vigoare la data de 20 mai 1998. Guvernul numește în funcție Procurorul General, la propunerea Ministerului Justiției, după consultarea Comitetului Juridic din Parlament (Riigikogu). Ministrul Justiției numește procurorii cu funcții de conducere de la nivelul districtelor și orașelor, la propunerea Procurorului General. Ministrul Justiției numește ceilalți procurori pentru o perioadă nedeterminată, la propunerea Comitetului procurorilor pentru concurență și evaluare. Procurorul General și procurorii cu funcții de conducere sunt numiți pentru o perioadă de cinci ani. Ceilalți procurori sunt numiți pe o perioadă nedeterminată și în urma unui concurs. Potrivit Legii privind parchetele, precum și Codului de procedură penală, procurorii sunt independenți în exercitarea atribuțiilor lor și își desfășoară activitatea în baza dispozițiilor legale și potrivit conștiinței. Procurorul General desemnează procurorii care ocupă funcții de conducere și cei care își desfășoară activitatea în cadrul departamentelor Parchetului General. Procurorul General înaintează de două ori pe an un raport de activitate consolidat Ministrului Justiției. Potrivit Legii privind parchetele, Parchetul este o instituție guvernamentală din domeniul Ministrului Justiției. Ministerul Justiției exercită controlul asupra parchetelor, dar nu și asupra deciziilor procurorilor în exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege, fără a aduce astfel atingere independenței procurorilor. Executivul nu poate da instrucțiuni specifice în cazurile penale. Ministrul Justiției poate cere procurorului general să urmeze anumite priorități în cadrul politicii penale. Obiectivele propuse de Ministrul Justiției sunt analizate de Guvern, iar apoi sunt trimise Parlamentului. Prioritățile sunt confirmate printr-o Hotărâre a Guvernului.

Activitatea procurorului din Slovenia este reglementată de Titlul IV din Constituția acestui stat, de Codul de Procedură Penală și de Legea privind activitatea parchetelor. Procurorii sunt numiți de Guvern, la propunerea Ministrului Justiției, care la rândul său primește propuneri de la Comisia de personal din cadrul Parchetului. Procurorul General este numit de către Adunarea Națională, la propunerea

Guvernului, pentru 6 ani. Actul de numire se publică în Monitorul Oficial. Procurorii au o autonomie extinsă și nu au competențe judiciare. Parchetele, deși în cadrul puterii executive, au o poziție independentă.

În Letonia, activitatea procurorului este reglementată de Constituția acestei țări, de Legea Parchetelor și de Codul de Procedură Penală. Procurorul General este numit sau eliberat din funcție de către Parlament, la inițiativa Președintelui Curții Supreme. Procurorii sunt numiți de către Procurorul General pentru o perioadă nedeterminată. Procurorii șefi sunt numiți pe cinci ani, cu avizul comisiei de evaluare. Procurorul General decide cu privire la promovarea procurorilor, în considerarea rezultatelor activității lor, vechimii în muncă și a concluziilor comisiei de evaluare. Există posibilitatea ca procurorii să devină judecători reciproca fiind, de asemenea, valabilă. Procurorii sunt independenți în activitatea lor, cu excepția faptului că procurorul ierarhic superior are dreptul de a prelua orice cauză (nu poate, însă, da instrucțiuni procurorilor subordonați, contrare voinței acestora) Autoritățile statului nu pot interveni în nici un fel în activitatea procurorilor. (art. 6(1) și (2) din Constituție). Relațiile parchetelor cu autoritățile legislative și executive ale statului se stabilesc prin lege. Guvernul poate cere să se investigheze o anumită cauză, dar nu poate influența în nici un fel desfășurarea procedurilor de urmărire penală. Procurorul General are obligația să raporteze Președintelui și Guvernului încălcările legii cu relevanță la nivel național. Procurorul General are dreptul să participe la ședințele de Guvern și să își exprime punctul de vedere, fără drept de vot. Parlamentul are dreptul de a cere cercetarea anumitor cauze, neputând interveni în cursul procedurilor de urmărire penală. Procurorul General are dreptul să participe la ședințele Parlamentului și să își exprime, cu acordul acestuia, punctul de vedere privind probleme de interes pentru activitatea parchetelor. Parchetul reprezintă o parte autonomă a autorității judiciare și este condus de Procurorul General. În prezent funcționează un Comitet de Coordonare între Ministerul Justiției, Ministerul de Interne și Parchetul General. Anual, au loc ședințe de raportare ale Procurorului General și ale Parchetelor, la care iau parte reprezentanții Parlamentului, ai Ministerului Justiției, ai Ministerului de Interne și ai Curții Supreme.

În Lituania, activitatea procurorului este reglementată de Constituție și de Legea privind Parchetele, modificată în aprilie 2003. Procurorii sunt numiți în funcție și destituiți de către Procurorul General. Procurorul General este numit de Parlament pentru un mandat de 7 ani și este eliberat din funcție de către Președintele Republicii. Situațiile în care Procurorul General poate fi îndepărtat din funcție sunt enumerate în Legea privind Parchetele. Legislația Lituaniei nu prevede posibilitatea schimbului între profesia de procuror și cea de judecător. Parchetul este organizat ca organ independent al puterii judiciare, fiind structurat ierarhic. Directivele și instrucțiunile Procurorului General sunt obligatorii pentru toți ceilalți procurori. Numai Procurorul General poate să introducă o acțiune administrativă împotriva oricărui alt procuror, având chiar posibilitatea eliberării acestuia din funcție. Parchetul General nu are drept de inițiativă legislativă. Legea privind parchetele prevede dreptul Procurorului General de a participa atât la sesiunile Parlamentului, cât și la ședințele de Guvern. Procurorul General răspunde în fața Parlamentului. Ministrul Justiției nu poate în nici o situație da instrucțiuni Procurorului General. Relația dintre Ministrul Justiției și Procurorul General este una de colaborare. Comisia Juridică Parlamentară este cea care supraveghează activitatea Procurorului General, având posibilitatea de a face recomandări obligatorii și de a lua decizii.

În Slovacia, activitatea procurorului este reglementată de Titlul VIII din Constituție și Legea privind statutul procurorului. Procurorul General poate fi numit sau destituit de către Președintele Republicii la propunerea Parlamentului. Mandatul său este de șapte ani și poate fi reînnoit o singură dată consecutiv. Procurorul General numește și revocă din funcție pe Prim Procurorul adjunct și pe ceilalți procurori adjuncți. Parchetele nu sunt subordonate Ministerului Justiției, sau altui minister. Procurorul General este obligat să întocmească anual un raport către Parlament cu privire la activitățile desfășurate de Parchet și este obligat să răspundă tuturor întrebărilor formulate de membrii Parlamentului. Procurorul General, împreună cu ceilalți procurori subordonați acestuia își desfășoară activitatea în mod independent. Parchetul nu cunoaște nici o formă de subordonare față de Ministerul Justiției. Parchetul dispune de propriul său

buget. Legea privind parchetele recunoaște Procurorului General dreptul de a participa la ședințele de Guvern, cu drept de vot consultativ.

Legea privind parchetele oferă cadrul legal al activității procurorului în Ungaria. Procurorul general este ales de către Parlament pentru o perioadă de 6 ani la propunerea Președintelui Republicii. Ceilalți procurori sunt numiți de procurorul suprem pe o perioadă nedeterminată. Funcțiile de conducere din parchete sunt ocupate prin concurs. Procurorul suprem este responsabil în fața Parlamentului pentru activitatea desfășurată. Parchetele nu fac parte din puterea executivă și nu se supun acesteia. Parchetul este independent de Ministerul Justiției și se supune numai legii. Procurorii sunt subordonați procurorului suprem.

În Bulgaria, instituția procurorului este reglementată de Constituție, Codul de procedură penală și Legea de organizare judiciară. Procurorul General este numit de Președintele Republicii, la propunerea Consiliului Judiciar Suprem, pentru un mandat de șapte ani. Procurorii sunt numiți, promovați, eliberați din funcție și transferați prin hotărâre a Consiliului Judiciar Suprem. Parchetele sunt subordonate Consiliului Judiciar Suprem și sunt independente în raport cu puterea executivă, care nu poate da instrucțiuni în cazuri specifice procurorilor și nici instrucțiuni cu caracter general. În legea de organizare judiciară și în Constituție sunt prevăzute garanțiile necesare pentru independența procurorilor. Procurorii nu pot fi membri ai partidelor politice și nu pot desfășura activități politice. Procurorii au același statut cu judecătorii și sunt egali în drepturi cu aceștia. Parchetele nu se află în subordinea Ministerului Justiției. Responsabilitățile Ministerului Justiției se exercită prin Consiliul Judiciar Suprem. Ministrul Justiției prezidează Consiliul Judiciar Suprem, dar nu participă la vot. Procurorul-șef pregătește un raport anual pe care îl supune atenției Ministerului Justiției pentru a fi integrat în raportul de activitate²².

²² Studiu elaborat de Direcția Integrare Europeană, Euroatlantică și Programe (denumirea actuală, cf. HG nr. 83/2005 – Direcția Integrare Europeană, Cooperare Euroatlantică și Programe) din cadrul Ministerului Justiției.